

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
15 червня 2022 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №11 від 30.06.2022 р.)*

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 261 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

4. Хороб М. Стражденний голос перепілки. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2019. № 2(54). С.518-522.
5. Чабаненко В.А. Основи мовної експресії. Київ: Вища школа, 1984. 168 с.

КУЧЕРЯВА Оксана Анатоліївна

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ ІЗ СИНТАКСИСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У Концепції нової української школи зазначено, що сучасний випускник – це особистість, патріот та інноватор, «здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя» [1, с. 6]. Особливу увагу школа повинна звернути на розвиток в учнів критичного мислення, креативності, вміння розв'язувати завдання, ефективно діяти в непередбачених ситуаціях. Як підкреслює Кен Робінсон: «Учні стають перед дедалі складнішими викликами, тому школи мусять допомогти їм розвинути унікальні здібності – творчо мислити і діяти» [2, с. 136-137]. Відповідно і сучасний учитель повинен бути активним, творчим, самостійним, володіти ефективними методиками й технологіями навчання та виховання, у т.ч. технологіями формування творчої особистості учня, стратегіями розвитку критичного мислення.

Одним із шляхів досягнення означеної ситуації є створення в університеті, на факультеті, у межах навчального курсу продуктивного середовища пізнання, основою якого є гармонійне поєднання педагогічного, психологічного, інформаційного та пізнавального компонентів.

Започаткована розвідка спрямована на розкриття педагогічного компоненту і має на меті – охарактеризувати та проілюструвати прийоми розвитку критичного мислення в студентів філологічного факультету.

Загальновідомо, що навчальна дисципліна «Сучасна українська мова» орієнтована на ґрунтовну лінгвістичну підготовку студентів, опанування ними літературними нормами, граматичною будовою мови тощо. Водночас практичні заняття повинні формувати в здобувачів уміння творчо працювати над поглибленням та вдосконаленням набутих знань, мислити гнучко, приймати нестандартні рішення, продуктивно використовувати різні види й джерела інформації, тому разом з тренувальними вправами студентам пропонувались завдання творчого характеру й такі, що містили прийоми розвитку критичного мислення, наприклад, асоціативний куц, кубування, діаграма Вена тощо. Проілюструємо названі стратегії.

Наприклад, *прийом «Кубування»* допомагає заглибитись у вивчення певної теми й проаналізувати отриману інформацію з різних сторін. Означену стратегію ми поєднували з тренувальними вправами. Спочатку студенти виконували завдання, спрямовані на закріплення знань про типи складних

речень і розділові знаки в складному реченні, а потім всебічно розглядали порушену в тексті проблему.

Вправа 1.

Прочитайте уривок з курсу лекцій Івана Огієнка «Українська культура». Запишіть, розставивши пропущені розділові знаки. Проаналізуйте порушену в тексті проблему за допомогою методу «Кубування», розглянувши її у шести різних площинах.

Давно-давно ще з самого початку історичного слов'янського життя в середині IX віку Св. Брати Кирило та Мефодій зробили живу людську болгарську мову літературною слов'янською мовою вони переклали церковні книжки на цю живу мову переклали Євангелію і почали цією людською мовою правити службу Божу бо хотіли щоб простий народ розумів все те що чує в церкві. Св. Брати хотіли йти по слові апостола Павла що наказував так «Хто балакає незнакомою мовою той навчає тільки себе. Коли я почну балакати вам чужою мовою то яка буде з того користь бо то ж ви не розумієте мене(...) І коли я молюся чужою мені мовою то хоч дух мій і молиться проте розум мій остається без плода ...».

Розкрийте поняття «рідна мова» за допомогою кубування.

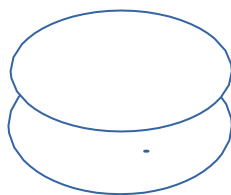
- Опиши.* Рідна мова — це _____.
- Засоціюй.* Які асоціації у тебе викликає вислів «рідна мова»? _____.
- Порівняй.* Рідна мова, мов (як, неначе) _____.
- Проаналізуй.* Визнач тему й головну думку тексту. _____.
- Аргументи за / Аргументи проти.* Назви переваги навчання рідною мовою. Чому необхідно знати / поважати рідну мову? _____.
- Застосуй.* Склади висловлювання про рідну мову. _____.

Як бачимо, на гранях куба можна пропонувати студентам завдання різного характеру: аналітичного, пізнавального, творчого, методичного.

Для порівняння граматичних понять, заглиблення у зміст граматичного поняття або висловлювання ми використовували прийом «Кола Вена», як-от:

Вправа 2. Прочитайте речення. Підкресліть граматичні основи, визначте тип за будовою, зробіть синтаксичний розбір. Порівняйте речення за допомогою вправи «Кола Венна». Накресліть кола Венна в зошиті та виділіть спільні й відмінні риси в обох реченнях.

Здобудеш освіту — побачиш більше світу.

Ми бідні не тим, що нічого не маємо, а тим, що нічого не знаємо.

Під час опрацювання мовного матеріалу корисно практикувати прийоми, побудовані на роботі з асоціаціями, наприклад, *асоціативний ланцюжок, асоціативний куц, ментальна карта*. Вони будуть доцільними як на етапі мотивації, так і на етапі формування практичних умінь і навичок або закріплення отриманих знань.

Однією з важливих властивостей критичного мислення є рефлексивність, тому практичні заняття із синтаксису української мови обов'язково включали завдання на самоаналіз, щоб студенти мали змогу переосмислити отриману інформацію, проаналізувати й оцінити свою діяльність на занятті і прийняти рішення щодо подальшого поглиблення знань і вдосконалення вмінь, саморозвитку. На етапі рефлексії студентам пропонувались, приміром, такі картки:

<i>Робота із складнопідрядним реченням пройшла</i>	
	<i>Ефективно</i>
	<i>Творчо</i>
	<i>Змістовно</i>
	<i>Активно</i>
	<i>Емоційно</i>
	<i>Дохідливо</i>

<i>Я зрозумів, що мені треба</i>		
<i>вивчити</i>	<i>повторити</i>	<i>усвідомити</i>

У підсумку підкреслимо, що коли ми виховуємо майбутнього фахівця – учителя – у творчій атмосфері, пропонуємо йому різні шляхи отримання й поглиблення знань, спонукаємо до роздумів, пошуку відповідей на проблемні завдання, демонструємо різні методичні прийоми, то таким чином налаштуємо студента на майбутню творчу роботу з учнями, сприяємо формуванню в нього таких рис, як ініціативність, самостійність, креативність, а також умінь реагувати на непередбачені зміни й виклики сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс] / [Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін.]. 2016. Режим доступу до ресурсу: [ukrainska-shkola-compressed.pdf](#).
2. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі / К. Робінсон, Л. Ароніка. Львів: Літопис, 2018. 256 с.